

Egy nyelvet beszéltek

Két tudósról lesz szó a következőkben. Vegyészek voltak. Sajnos ma már egyikük sem él. Kajtár Márton, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora a múlt év nyarán, Günther Snatzke osztrák-német professzor ez év elején hunyt el, súlyos, gyógyíthatatlan betegségben. Kiváló kutatók, humanisták és barátok voltak. Véletlen avagy törvényszerű, hogy most itt egy közép-európai tudományos ismeretterjesztő folyóirat lapjain újra találkoznak? Döntsék el Önök. Kajtár Márton röviddel halála előtt még mesélt életéről egy diplomamunkáját készítő fiatal pszichológuslánynak. Kerek Ferenc temesvári illetőségű, ma Münchenben élő professzor úgy érezte, kötelessége megemlékeznie kedves munkatársáról, Günther Snatzkéről, aki a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja volt. Írását elküldte egyik írástudó barátjának, akit Erdélyből sodort Magyarországra a sorsa. Regénybe illő módon mégis törvényszerűen pihent meg e két írás a Természet Világa főszerkesztőjének asztalán.

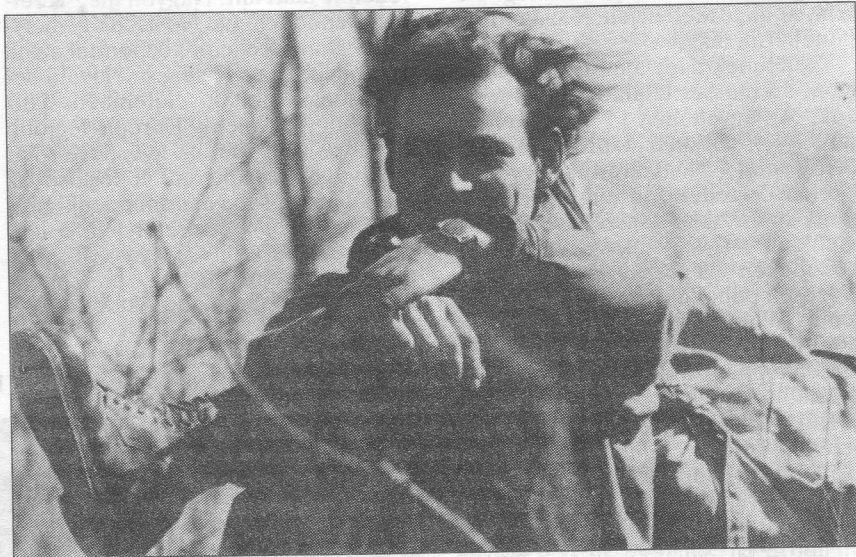
Két tudósról lesz szó a következőkben. S egy kicsit természetesen Közép-Európáról, otthonunkról.

Így éltem

Kajtár Márton vallomása

Életemben nekem legfontosabbak az emberi kapcsolatok voltak. Családomhoz, szüleimhez, testvéreimhez, egész rokonságomhoz nagyon szoros szálak fűztek, de jól megértettem magam azokkal az emberekkel is, akikkel életem során megismerkedtem. Megbecsülés, bizalom, szeretet, tisztelet légköre vett körül, én is igyekeztem mindenkinek ezt adni, őszinte szívvel. Minden egyéb, a szakmában vagy másutt elért eredményeim, sikereim eltörpültek ahhoz képest, amit számomra az emberi kapcsolatok jelentettek.

Talán a családomnál kezdem. E tekintetben annyira szerencsés és boldog embernek érzem magam, hogy majdhogynem szégyenkezem miatta. Szinte igazságosnak talánám, ha életem végén próbára tenne a sors, súlyos nehézségekkel szembe-sülnék, megfizetve azért a sok jóért, amit eddig kaptam. Nem túlzás amit mondok, nem illendőségéből teszem. Nekem valóban csodálatos szüleim voltak, sajnos már egyikük sem él. Édesapám egyszerű székely parasztyerek volt, de tanult és állatorvos lett. Az egyetemen ismerkedett össze édesanyámmal, aki magyar-történelem szakos tanárnőnek készült. Igazából a magyar nyelvészet érdekelte, doktori disszertációját azonban már nem fejezte be, mert közben férjhez ment, jöttek a gyerekek...

Fiatal tanársegéd, nagy hátizsákkal

Hatan vagyunk testvérek – négy fiú, két lány –, és ez nagyszerű dolog. Mindannyian élünk. Én vagyok a legidősebb, ez több felelősséggel járt, de bizonyos tekintéllyel is. Kisebb testvéreinknek mi, nagyobbak szinte „félszülei” voltunk. Szüleink nagyon sokat törődtek velünk. Édesanyám nem járt el otthonról dolgozni, hat gyerek mellett nem is lehetett, ne-

vett, tanított bennünket. Bizonyosan más ember is a legtöbbet az édesanyjától kapja, nálam ez fokozottan igaz, érdeklődésem, szellemi irányultságom, érzelmi kapcsolataim, egész életfelfogásom tekintetében alapvető minta volt az övé. Egyébként édesanyám igazán szent asszony volt. Szinte félve mondom, mert ezek nagy szavak, s lehet, hogy más nem úgy

Kedvenc környezetében, a laboratóriumban

érti, ahogy azt én gondolom. Egész családuknak mélyen vallásos volt, s számunkra ez megszakítások, pillanatnyi törések nélkül a mai napig hitet, erőt ad. Mindegyik testvérem diplomás lett, két mérnök, két orvos, egy zene-tanár és egy vegyész van a családban. Sok a gyerek és az unoka... Névnapi alkalmával összejön a család, jóformán ez az én társasági életem, sokkal többet jelent számomra, mint bármi más.

Életemnek nagy ajándéka a feleségem, szerencsés találkozás volt a miénk. Az egyetemen jó pár évvel lejjebb járt, én már tanítottam az ő évfolyamát. Megszerettük egymást, '56-ban összeházasodtunk. Feleségem is itt dolgozik a tanszéken, egymás munkatársai vagyunk, ugyanazon a készüléken végezzük méréseinket. Közösön publikálunk. Ez nagyon kellemes állapot, azért is van jogom este itt maradni fél tízig, mert tulajdonképpen akkor is együtt vagyunk.

Két gyermekünk van. Fiam az idősebb, ő fizikus és inkább édesanyja családjának karakterét örizte meg. Kiskora óta jó szellemi kapcsolatban, szinte barátságban vagyunk. Lányom inkább az én családom, nyakas gyerek volt. Ő az orvosi pályát választotta, elsősorban azért, mert már kiskora óta rendkívül nyitott az emberek felé. Számára is nagyon fontosak az emberi kapcsolatok, ebben hasonlítunk egymásra. Van egy csodálatos unokám, 8 éves. Most ő áll életem középpontjában, nagyon értelmes, érdeklődő kisgyerek. Nagyszerű látni és átélni, hogy az unokával másképpen foglalkozhat az ember, mint a saját gyerekeivel. Nincs akkora felelősségem, s azt tehetem, ami a gyereknek is, nekem is jó. Nagyon okos kisfiú, kémiaiából ren-

geteget tud, de csak azért, mert ő kérdez, én nem erőltetem.

Életem másik, meghatározó jelentőségű mozzanata az volt, hogy a gimnázium felső osztályait Pannonhalmán, a bencés gimnáziumban végeztem. 1944-ben kerültem oda, akkoriban a pannonhalmi kolostor szinte gyermekmenhely volt, a Vöröskereszt védelme alatt állt. Nagyon megszerettem Pannonhalmát, az iskolát, melyhez fogható szellemi központtal azóta sem találkoztam, pedig sok kiváló helyen megfordultam életemben. Hitük, hogy a miénk Európa legjobb iskolája. Meg voltunk győződve róla, hogy a mi osztályunk a legelső az iskolában, és suba alatt mindenki tudta, hogy abban az osztályban ő legjobb. Ezt persze, csak viccből mondom, de kétségtelen, hogy mindannyiunknak egészséges öntudatot adtak a

kemény munkával elért kisebb-nagyobb sikerek. Osztályunkban a jó értelemben vett rivalizálással egymást ösztönöztük az újabb szellemi erőfeszítésekre. A Pannonhalmán töltött néhány év alatt olyan magas szintű, állandósult szellemi feszültséget élhettem át, amilyenben azóta sem volt részem, pedig mióta tanulmányaimat befejeztem, az egyetemen vagyok, jó egyetemen, kedves, értelmes kollégák körében.

Érettségi után sikeres felvételi vizsgát tettem, fölvettem a Műegyetemre vegyészmérnöknek. Már a kollégium is el volt intézve, de mielőtt beiratkozhattam volna, revideálták a döntést: mivel egyházi iskolába jártam, nem vettek föl. Akkor kicsit elszontyolodtam. Egy ismerősünk közbenjárására a szegedi egyetem földrajz-történelem tanári szakára sikerült bejutnom. Ez volt az a két tárgy, amelyeket a középiskolában nem szerettem. A dékán azonban nagyon kedves volt, azt mondta, hallgassak csak mindent, ami a vegyésznek kell, azokból a tárgyakból vizsgázzak, a többiből csak aláírás kell, majd a második félévben átvesznek vegyésznek.

Albérletet kerestem Szegeden és egészen véletlenül egy Bruckner nevezetű családnál kaptam szobát. Elemenem az egyetemre, néztem a kifüggesztett hirdetőtáblákat, s látom ám, hogy a természettudományi kar dékánjának is Bruckner a neve. Bruckner Győző csodálatos ember volt, kiváló vegyész, neve fogalom lett a szakmában. Kiderült, hogy én az egyik unokatestvérénél lakom. Így ismerkedtünk meg, s amikor ő 1949-ben följött Budapestre, én is vele tartottam. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen kezdetben nem ismert senkit sem a hallgatói közül. Az első órán

Évfolyamtalálkozón, Bruckner professzorral

egyszer csak azt kérdezte: hol van Kajtár Márton? Magához hívott, barátságosan beszélt hozzám, attól kezdve apa-fiú kapcsolat alakult ki közöttünk, mint édesapámat szerettem őt.

Bruckner Győző tanszékén meleg, barátságos volt a légkör, mint egy nagy család dolgoztunk együtt. Ennek nyoma máig megmaradt, kevés ilyen békességes tanszék van az egyetemen, mint a miénk. Senki nem ellensége a másiknak, jóban vagyunk egymással. Ez nagyon-nagyon széppé teszi az életet és kellemessé a munkát. Az ötvenes-hatvanas évekre úgy emlékezem vissza, mintha egy ideális szigeten éltem volna. Igaz, körülöttünk csapkodtak a hullámok, nem mehettünk ki külföldre tanulmányútra, pedig szeretnénk volna, ezek a kellemetlenségek azonban eltörpültek amellet, hogy baráti család volt a munkahely, a tanszék. 1970-ben mégiscsak megnyílt számomra a világ: a Humboldt-ösztöndíj elnyerésével másfél évet tölthettem a bonni egyetemen, Günther Sznatzke professzor mellett, s ez az együtt átélt időszak mindmáig tartó mély barátság-hoz vezetett.

Említettem már, hogy vallásos, értelmiségi családból származom. Családunk helyzete kezdetben valamivel jobb volt az átlagosnál. 1945 után egyre romlott. Bár édesapám ellen semmiféle politikai kifogás nem merült fel, nem olyan ember volt, aki jól beilleszkedett volna az új rendszerbe. Ez élet-színvonalunk csökkenését jelentette.

Én magam sem foglalkoztam politikával, a múlt rendszer ideológiájával természetesen nem értettem egyet. Nem állíthatom azonban, hogy nekem ebből különösebb hátrányom származott volna, leszámítva talán egy-két apró kellemetlenséget. Például amikor már megvolt a kandidátúrám, s a docensi kinevezés előtt álltam, behívtak a kari pártszervezetbe. Úgy hallották, hogy én vallásos vagyok, most tölem szeretnék hallani, valóban idealista vagyok-e vagy nem. Kb. két órán át beszélgettünk, elmondtam, amit gondoltam. „Tisztelünk azért, mert őszinte voltál, nem szépítetted a dolgot, de akkor te is érts meg minket, ilyen ideológiai nézettel nem javasolhatunk docensnek” – mondták. Visszamentem a tanszékre. Nem állíthatom, hogy boldog voltam, de gondoltam, legalább egyenesen megmondták a véleményüket. Azután eltelt fél óra, jött az egyikük – aki különben jó kollégám, máig az –, s arra kért, hogy menjek vele vissza. Visszamentem. Ezzel fogadtak: „Tudjuk, mennyire szeretsz tanítani, jól és eredményesen csinálod, tanítványaid szeretnek... Ha megígéred, hogy nem fejtesz ki szándékosan ellenpropagandát, akkor hozzájárulunk a kinevezésedhez, persze, legyél csak

Konferencián, Bulgáriában (1985)

docens.” Erre azt válaszoltam, addig sem hangoztattam lépten-nyomon az ellenvéleményemet – aki kíváncsi volt rá, kérdezte, annak természetesen elmondtam –, ezután sem lesz másként. Nyugodtak lehetnek, én kémiát szeretnék tanítani.

Remélem, hogy az a nagy változás, ami a magyar társadalomban zajlik, tisztábbá, őszintébbé formálja az embereket. Igazából a legnagyobb baj nem is a gazdasági helyzet romlása volt, hanem a hazugság, hazugság, hazugság mindenütt.

Ha most valamivel nagyobb lesz az őszinteség, ha nyíltan hüek lehetünk saját álláspontunkhoz, akkor mindenképpen egészségesebb társadalom születik. Biztosan nagyon sok nehézséget és ellenállást kell majd leküzdeni, önmagunkat is legyőzni, hiszen a múlt már több generációba beidegződött. De talán a fiatalabb emberek ezt a terhet kevésbé hordozzák. Nem úgy értem, hogy nincs bennünk elég öntudat vagy ne lennénk tisztában saját értékeinkkel. Csak nem vagyunk igazán autonóm emberek, ennek a lehetőségeit igyekeztek elfelejteni velünk az elmúlt időszakban. Itt az ember állandóan azt érezte, hogy nem maga határozza meg életének azokat a vonatkozásait, melyeket pedig más körülmények között lehetősége lett volna meghatározni.

A szakmai munka? Végül is azt mondhatom, abba szinte belenőttem. Természetesen tartom, lelkesedéssel csinálom. Talán 13–14 éves lehettem, amikor a természettudományos ismeretterjesztő könyvek megragadtak. Az Egri csillagokhoz mérhető izgalommal olvastam azokat. Nagypapámnak nem nagyon tetszett a dolog, „micsoda tudáskereső gyerek”, mondogatta. A gimnáziumban a kémián kívül nagyon ér-

dekel a matematika, a fizika és a biológia is. Tudományos kutatóként is elértem eredményeket, egy bizonyos módszernek én vagyok a specialistája, mert Magyarországon más azt nem csinálja. Fura, de legnagyobb örömet számomra mindig is az oktatás jelentette. Már gyerekkoromban rendszeresen tanítottam az osztálytársaimat. Nem pénzért tettem, hanem mert jól esett segíteni. Szinte nem tudok úgy szakcikket olvasni, hogy közben ne arra gondoljak, ezt jó lenne elmondani, mással is megértetni. Egy időben az járt a fejemben, hogy színész leszek. Az iskolában sok színdarabot adtunk elő, ezekben rendszerint főszerepeket játszottam. Az egyetemi előadásokon egy kicsit kielégíthettem színészi vágyaimat is, ugyanakkor csodálatos élmény állandóan fiatal emberek társaságában lenni, látni az érdeklődő szemeket, érezni ragaszkodásukat, lelkesedésüket. Egyszóval, én elsősorban tanárnak tartom magam. Ez késztetett arra is, hogy megírjam a *Változatok négy elemre* című könyvem a szerves kémiáról. Ezt a kétkötetes munkát a Gondolat Könyvkiadó adta ki 1984-ben. Nagyon kellemes érzéssel írtam a könyvet, szinte már vártam, hogy leülhessek az írógéphez és írjam, írjam, akár 20 óra hosszat is egyhuzamban.

Célkitűzésem a könyv előszavában rögzítettem, ma sem tudnám jobban meghatározni:

„Az első sortól az utolsóig makacsul arra törekedtem, hogy amit ismertetek, azt alaposan meg is magyarázzam. Azt szeretném megmutatni, hogy a kémia – káprázatos változatossága ellenére – egységes és érthető. Ebben fejeződik ki a könyv szemléletének lényege. S ennek a szemléletnek megfelelően a könyv – valljuk be – deduktív módon mutatja be a kémiát, amely

az utóbbi néhány évtizedben kezdett az empirikus ismeretek hasznos halmazából olyan gondolatrendszerre átalakulni, amelyben egyre több a matematika tiszta logikájához hasonlatos, egzakt elem. Ha a vegyész mindennapi gyakorlatában sok tekintetben még ma is a tapasztalati jellege dominál a kémiának, fejlődésének tendenciái azt ígéri, hogy az egyedi jelenségeket előbb-utóbb a legáltalánosabb természettörvényekből lehet majd levezetni. Ma már határozott meggyőződése minden

kémikusnak, hogy az anyag közvetlenül észlelhető sajátosságai az atommagok és elektronok molekuláris szintű szerveződéséből következnek. Ha ezeket az összefüggéseket a könyv talán túl egyszerűnek tünteti fel vagy az azokon alapuló modell teljesítőképességét túlhangsúlyozza, abban éppen az a szándék rejlik, hogy ezt a meggyőződését hirdesse...

Az volt az elvem, hogy egyszerű és szemléletes, de kvalitatív modell alapján értelmezem a jelenségeket... A

szerveskémikus ma is a molekuláris szerkezet gazdag és képszerű, szemléletes modelljében gondolkodik. Meggyőződésem, hogy így is el lehet jutni egységes és jól használható kémiai szemlélethez."

Voltaképpen élménybeszámoló ez a könyv egy több évtizedes szép utazásról, amelyért hálás vagyok a sorsnak, s amelynek emlékét nem akarom önzőn magamban tartani.

Budapest, 1991 tavaszán

Sajtó alá rendezte: TÖRŐ TÍMEA

KEREK FERENC

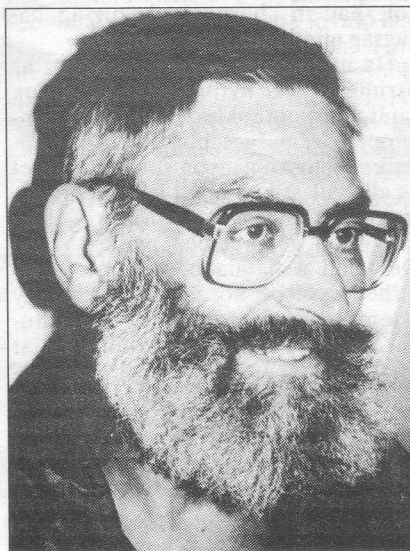
Egy európai tudós emlékére

Bizonyára kevés embernek tűnt fel a rövid újsághír: 1992. január 14-én, hosszan tartó súlyos betegség után örökre megpihent prof. dr. dr. h. c. (H) Günther Snatzke, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja. A hivatalos gyászjelentés utolsó sorába becsúsztatott hasonlat, miszerint „fehérek közt egy európaiat” gyászolunk, sejteti, hogy Snatzke Güntherrel is egy rendkívüli embert veszítettünk el mi, keletibb európaiak.

Magyar szóhonos tájakon – s ez a tudományos berkekben nemcsak a Kárpát-medencére szűkül – Günther Snatzket mindenki úgy ismerte: az osztrák-német tudós, aki kedvtelésből megtanult magyarul. A magyaroknak az a hamisítatlan osztrák hangszínya, ahogyan ő beszélt, különleges, személyes varázst is adott neki.

Günther mentségére szól viszont az, hogy angolul, sőt németül is mindvégig erős stájerországi kiejtéssel beszélt. Ezzel viszont mindig is vállalta grazi mivoltát, s vele a „hochdeutsch” tájakon inkább lekezelt sógorságot. Innen ered a baráti-tanítványi körben használt beceneve, a *Spézi*, ami olyan osztrák haverfélélt jelent. Mindvégig megmaradt amolyan igazi különcnek, aki többszöri felszólítás ellenére megtartotta alpesi állampolgárságát is, amit egy német állami egyetemi tanártól nem vesznek éppen jó néven.

Miként is tanult meg magyarul, azt ő maga szokta volt amúgy „brachfeldesen-kedvesen” elmesélni: „Hát kéhlek szépen ez uty volt, hoty a hampurgi etyetemen dolgoztam és minten nap ety órát utasztam a fillamoson ota és fissa. Hát kondoltam kérlek, hoty ezt az itót kihasználom joppam, ha köszpen nyelfeket tanulok. Hoty érdekeseb letyen akkor

Spézi

kondoltam kérlek, hoty két nehészeb nyelf letyen és eszért tanultam otafele kínait, visszafele meg tanultam matyarul.” Mindezt pusztán szótárból, meg alkalmi magyar szövegből. A első tűzpróba nem sikerült valami fényesen, az őt hallgató magyar vendégnek amolyan Juliánus barát élmé-

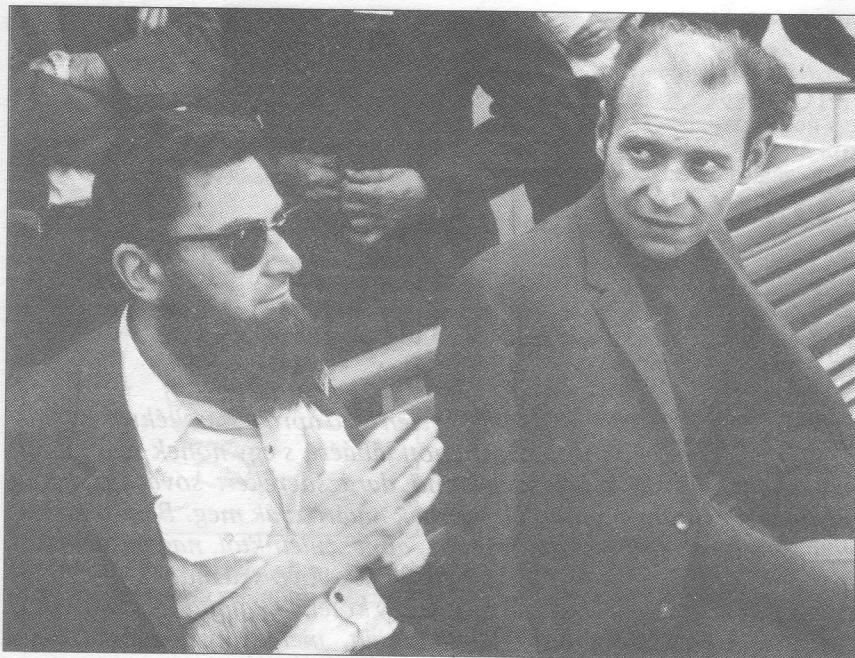
nye lehetett. Hosszas udvarias bólogatás után, átkozódva közben, hogy milyen fene nehezen érti a németet, jött csak rá a magyar, a hamburgi Snatzke doktor félórája magyar szavakat használ, illetve tör kerékbe. De a kezdeti nehézségek után egyre-másra jöttek a sikerélmények, a bonni, illetve 1973-tól a bochumi intézetben dolgozó magyar ösztöndíjasok pedig kitűnő lehetőséget adtak a nyelvgyakorlatra is.

A rendkívüli tudású és végtelen szerénységű Kajtár Márton Budapestről nyitotta meg a magyar ösztöndíjas barátok hosszú sorát, és mindvégig megmaradt Günther igazán őszinte, nagy barátjának. Kajtár Márton hősieles küzdelme a rátámadt kórral, s tavaly nyáron bekövetkezett korai halála amolyan rossz előérzetet keltett a szívbeteg barátjában, aki szinte sejtette, hogy most rajta a sor.

Günther Snatzket 1982-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen díszdoktorrá avatták, négy évvel később a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja lett.

Két személyes jellegű, de talán általánosabb érvényű közös emlékünket szeretném itt felidézni:

A hetvenes évek közepén mint Humboldt-ösztöndíjas kerültem

Egy konferencia szünetében Günther Snatzke és Kajtár Márton

hozzá Temesvárról, így én voltam az első romániai az intézetben, ahol akkoriban a magyarok mellett már egész Kelet-Európa képviselve volt. Több lengyel, köztük felesége, Fela is, akinek kedvéért természetesen lengyelül is megtanult. Csehek, szlovákok, horvátok, bolgárok mellett pakisztáni, kínai, sőt egy Haitiből érkezett doktoráns is dolgozott ott. A hatvanadik születésnapjára (1988) összeállított album szerint 36 országból származó ösztöndíjas dolgozott már addig Snatzke professzornál.

Visszatérve a sajátos kelet-európai valóságélményre, 1974 karácsonykor azzal váltunk el, hogy az első adandó alkalommal felkeres Temesvárott, s beutazzuk az országot. Erre csak 1981-ben került sor, akkor azonban olyan körülmények közt, melyek inkább egy James Bond-regényre emlékeztettek. Megérkezésétől a visszautazásáig eltelt egy hét alatt állandó „kísérőt” kapott, aki még a WC-re is utánament. Miután Spézi szívpanaszai miatt már akkor is víz-hajtó pirulákat szedett, az ügybuzgó kísérőt ismételtén az a szégyen érte, hogy neki is folyton ki kellett mennie, de már nem igen tudott pisilni.

Marosvásárhelyen, az Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet dísztermében került sor a vendégprofesszor előadására. Határozottan megszabták, hogy vagy angolul vagy németül tarthatja, magyar nyelven nem. Nem volt mit tennie, angolul beszélt. Folyt az előadás, s közben Günther keresve a szót, hozzám fordult és magyarul

kérdezte: *Ferikém, hogy is mondják azt angolul, hogy óriás?* Az addig igencsak keveset értő hallgatóság azonnal felélénkült, amit rögtön észlelt a rutinos előadó. Az előadás végén felállt *Horváth Tibor* gyógyszerész és gőbé naivsággal kijelentette: *Professzor úr, nekem szegény szülők gyermekeként nem volt módomban angolul megtanulni, s így igencsak sajnálom, de nem sokat értettem az előadásából. Azt hallottam viszont, hogy a professzor úr kedvtelésből megtanult magyarul, ezért hát arra kérem, szíveskedjék az angolul nem értőknek röviden összefoglalni előadása tartalmát: „Natyon szívesen”* – válaszolta Snatzke és egész előadását elmondta, jóval bővebben magyarul is. Állítom, hogy a fergeteges taps épp olyan erős volt a román kollégák részéről is, akik ezúttal őszintén élvezhették magyar nyelv-tudásuk előnyeit.

A hivatalos rektori fogadás anakronizmusa már Günthernek is feltűnt, s megkérdezte a rektort, László János professzort: maga ugye magyar, én beszélek magyarul és közben itt kínozzuk ezt a szegény tolmácsot, hogy amit én németül mondok, azt ő románra fordítsa, amit maga románul mond, azt nekem vissza németbe. Hát nem furcsa ez? Tavaly áprilisban, tíz év távollét után a Humboldt Alapítvány jóvoltából ismét Vásárhelyre kerültünk, s ott újabb előadást tartott, most már csak angolul, tekintettel az érzékeny helyzetre.

Bármennyire is észlelte az effajta

ellentmondásokat, Günther Snatzke elképesztően apolitikus volt. Számára minden politikára fordított perc elpocsékolás volt. Neki a kelet-európai valóságban a kulturális tarkaság melletti közös hagyományok és adottságok számítottak. Lelkesedett olyan egyéniségekért, mint például a zürichi Nobel-díjas vegyészprofesszor, *Vlado Prelog*, akihez baráti szálak fűzték. Prelog Zágrábban született horvát, Prágában járt a Károly Egyetemre, a lengyel zsidó Reichstein tanítványa volt és Zürichben tevékenykedett. Amikor a zürichi Eidgenössische Technische Hochschule szigorú szabályzata szerint a rektor 70 évesen őt is kegyetlenül nyugdíjba küldte, Prelog azt ravaszkodta ki, hogy egyetemi hallgatónak iratkozott be, így ismét bejárhatott az intézetébe. Günther azt tervezte, hogy nyugdíjaztatása után (1993-ban került volna rá sor) Magyarországra telepszik, mert ott mint akadémiai tag még 70 éves koráig tevékenykedhet. Ha korábban kapja a múlt év decemberében beültetett új fiatal szívet, még biztos beválthatta volna a tervét, így már azonban túl gyenge szervezet kapta az új motort.

Sohasem tagadta, hogy kiváló kelet-európai kapcsolatai révén végül is irigylésre méltó helyzetbe jutott. Sok elsőrangúan képzett, igen szorgalmas, anyagilag igénytelen munkáerő dolgozott nála, s végső soron az ő tudományos hírnevét öregbítette.

E sorok talán deheroizálásnak tűnnek, de ne feledjük, hogy a nyugati tudományos kutatás épp olyan „teljesítménycentrikus”, mint minden egyéb más terület. Akit jótékonyági célok vezérlelnek, azoknak én a kolostort, nem a kutatólaboratóriumot ajánlom, mondta e valóságot ugyancsak jól ismerő Szent-Györgyi Albert.

Günther Snatzkének is ebben a világban kellett helytállnia, neki azonban a maga utánozhatatlan „K. u. k.” kultúrájával és látszólagos apolitikus magatartásával sokkal több barátságot sikerült e térségben összehoznia, mint számtalan hangzatos intézménynek. Nála a nemzetközi kapcsolatteremtés elsősorban eszköz volt és nem cél. Példamutatóan igazolta, milyen könnyen lehet szakmai téren politikai hatások fölé emelkedni. Nem fecserelelünk-e túlon túl sok energiát a meddő politikai fecsegésre, ahelyett, hogy példáját követve téglát téglára tennénk az összekötő hidak pilléreire? Günther Snatzke életműve az igazi válasz erre a kérdésre. Megérdemli, hogy példakép maradjon, mert hídépítő volt, a legjobbak sorából való.

München, 1992 márciusa